

10 anys de la Revista Sostenible?

Enric Carrera Gallissà

Director de la Càtedra UNESCO de Sostenibilitat (2002-2008)

Enguany es compleixen 10 anys del primer número de la Revista Sostenible?, una publicació de vocació “universitària” no pas en el sentit més academicista i elitista sinó en el sentit més clàssic d’universitat com espai obert de debat d’idees emergents, una revista de comunicació i diàleg pluridisciplinar a nivell universitari sobre l’estat actual del pensament en relació a les humanitats, les ciències i les tecnologies des de la perspectiva de la sostenibilitat, la globalització i, en general, de reflexió analítica i propositiva sobre l’estat del món, com deia la seva primera editorial.

No s’ha tractat mai d’una revista de “papers” on publicar els resultats de les recerques universitàries sinó una revista de reflexió i debat multidisciplinària que aborda de forma monogràfica un tema diferent en cada número a partir de contribucions “ad hoc” fetes pels autors seleccionats pel Consell de Redacció. El Consell ha tingut, per tant, un paper rellevant i diferent a d’altres publicacions, ja que tria el tema i els autors a qui encarrega la contribució.

Els temes tractats durant aquesta dècada reflecteixen d’alguna manera el pols dels temps i les inquietuds del Consell de Redacció, format bàsicament per personal docent i col·laboradors de la Càtedra UNESCO de Sostenibilitat. Els temes tractats en els dos primers números, la Globalització i la Biotecnologia, estan molt lligats als orígens de la Càtedra i del Congrés Internacional que va originar la seva creació. Llavors la Càtedra tenia un nom molt llarg “Tecnologia, Desenvolupament Sostenible, Desequilibris i Canvi global”, i el paper de la tecnologia en el desenvolupament i en la globalització varen ser el nucli principal de les seves preocupacions inicials.

El tercer número es va dedicar a l’Àfrica, perquè si hi havia una realitat colpidora característica del canvi de mil·lenni, aquesta era la d’aquest continent “deixat de la ma de Déu”, com deia la seva editorial. De fet, l’Àfrica Subsahariana va ser, durant aquells anys, objecte de la tesi doctoral del llavors director de la Càtedra, el professor Josep Xercavins, i la primera ocasió on a

la Càtedra es varen utilitzar eines informàtiques d'avaluació d'escenaris de futur, metodologia que ha creat escola al nostre Grup de Recerca i ha donat lloc, posteriorment, a diverses tesis doctorals.

En 2002 es compliren 10 anys de la Cimera de la Terra a Rio de Janeiro i, per aquest motiu, el Consell de Redacció va triar com a tema del quart número l'Agenda 21, un dels principals documents emergits d'aquella Cimera i probablement l'estratègia que, a nivell local, ha contribuït de forma més eficaç a la transformació cap a una societat més sostenible. Per aquells anys, l'elaboració d'agendes 21 var ocupar professionalment a molts membres i col·laboradors de la Càtedra amb experiències als municipis de Terrassa, Viladecavalls i Sant Boi de Llobregat, que varen permetre aportar una experiència de primera mà als continguts d'aquell volum.

El cinquè número, dedicat a la Democràcia, va precedir al llarg període electoral al nostre país amb eleccions locals, autonòmiques i estatals. La revista, però, va aprofitar l'oportunitat per anar més enllà del concepte clàssic de democràcia i va abordar temes com ara la democràcia participativa, la governabilitat global i local o bé el paper de la tecnologia en la democràcia, debat que posteriorment s'ha mostrat molt oportú.

La consolidació del programa de doctorat de la Càtedra i del grup de Recerca en Sostenibilitat, Tecnologia i Humanisme, així com la necessitat de reflexionar sobre el paper de la tecnologia en el desenvolupament en el context d'una universitat tecnològica com la nostra, de la necessitat de debatre quina recerca necessita la nostra societat, expliquen que el sisè número de la revista es dediqués a Recerca i ètica, on diversos autors abordaren temes claus com els valors de la tecnologia, la recerca responsable i els seus límits, l'ètica aplicada o l'objecció de consciència tecnocientífica en la recerca militar.

En 2005, 9 anys després de la creació de la Càtedra UNESCO, era el moment adequat per abordar amb prou perspectiva i coneixement el paradigma de fons que dóna sentit a la nostra Càtedra. Per aquest motiu, el setè número es va dedicar a analitzar la Sostenibilitat com a marc de referència, un número realitzat quasi íntegrament per aportacions d'autors vinculats a la Càtedra i amb la participació d'un gran especialista com en Ramon Folch, llavors president del Consell Social de la UPC.

En 2006, el Govern català va aprovar el Pla de l'Energia de Catalunya (2006-2015), precedit d'un ampli debat social sobre l'energia com un dels problemes

centrals del nostre temps, i que es troba al centre mateix del futur de la sostenibilitat. No és estrany, per tant, que el vuitè número de la revista es dediqués a l'Energia, on diversos autors tractaren aspectes relacionats amb el canvi climàtic, el debat nuclear, el capitalisme petrolier o les energies renovables.

Feia anys a la Càtedra que es treballava per entendre les causes que, com a civilització, ens havien portat a l'actual situació d'insostenibilitat ecosocial. La fragmentació del coneixement, esdevinguda a partir de l'abordatge mecanicista i dualista de la realitat, que havia acabat comportant-ne l'especialització en àrees cada cop més separades entre sí i, com a conseqüència, l'allunyament d'una concepció sencera de la realitat. L'anomenat paradigma de la complexitat planteja la superació d'aquestes i altres mancances derivades d'una visió reduccionista de la realitat. El novè número de la revista va abordar precisament el debat sobre Sostenibilitat i complexitat, on autors com Edgard Morin el presenten com l'enfocament necessari per poder abordar els problemes d'insostenibilitat que requereixen, entre d'altres coses, d'una visió global a llarg termini.

El desè número de la revista es planteja com una edició especial, amb una estètica i disseny renovats que enceta una nova etapa de la revista en la que, tot conservant el concepte i tipologia de publicació, l'edició en paper es redueix a una tirada limitada i on la difusió en format electrònic assoleix un paper més preponderant. De fet, actualment, la totalitat dels articles de la revista Sostenible? són accessibles a internet, de forma gratuïta, al Portal UPCommons (<https://upcommons.upc.edu/revistes/handle/2099/1208>).